

A man with short grey hair, wearing a light blue short-sleeved button-down shirt, blue jeans, and brown leather shoes, stands in a grassy field. He has his hands in his pockets and is looking upwards and to the left. To his left is a small, white, octagonal building with a thatched roof and a chimney. The background is filled with lush green trees. The overall scene is bright and natural.

**‘Mooi
sterven is
voor iedereen
anders’**

**Alumnus van het Jaar:
longarts Sander de Hosson**

Overtuiging van longarts **Sander de Hosson**: Doodgaan is precisiewerk en mooi sterven voor iedereen anders. Des te vreemder dat hij tijdens zijn studie en erna constateerde dat het levenseinde in collegezalen en spreekkamers amper onderwerp van gesprek was. De Hosson ontpopte zich tot ambassadeur van de palliatieve zorg. Dat levert hem de titel Alumnus van het Jaar 2019 op. Met de uitverkiezing van de longarts wil de RUG ook de hele medische beroepsgroep eren.

Als ik bel met longarts Sander de Hosson (42), ligt er op de intensive care van het Wilhelmina Ziekenhuis in Assen nog één coronapatiënt. Het is eind mei, in het hospitaal komt de reguliere zorg weer op gang. De longafdeling hervat afgeblazen chemo- en immunotherapieën. Het is in Assen meegevallen met de stroom coronapatiënten. De Hosson schat dat er twintig zieken – vooral uit Brabant – opgenomen zijn geweest. Wat niet wil zeggen dat de coronacrisis de longarts niet diep raakt. Het heftige ziektebeeld, het sterven in eenzaamheid, slechts via Facetime verbonden met naasten. ‘Gruwelijk’, noemt De Hosson het. Het kon niet anders, Covid-19 was een onberekenbare vijand. Maar de strenge protocollen druisten lijnrecht in tegen De Hossons opvatting dat je, juist als de dood naderbij is, niet te zwaar moet tillen aan regeltjes. De menselijke maat, hij handelt er graag naar. Zo klom De Hosson ooit persoonlijk in de telefoon om bij de instanties af te dwingen dat een terminale verpleeghuisbewoner thuis mocht sterven. En hij riep zijn netwerk te hulp, zodat een jonge kankerpatiënt kon trouwen op zijn laatste levensdag.

Aangrijpende verhalen

Tijdens zijn specialisatie in het Groninger Martini Ziekenhuis schreef De Hosson met Sabine Netters, internist-oncoloog, het leerboek *Probleemgeoriënteerd denken in de palliatieve zorg* (2011). Netters en De Hosson waren tevens de initiators van een symposium over medische ethiek voor specialisten en huisartsen. Het symposium bestaat nog steeds. ‘Wij vonden allebei heel erg dat palliatieve zorg een ondergeschoven kindje was.’ Het thema liet hem niet meer los. ‘Ik merkte dat ik als schrijver van betekenis kon zijn, ik kon mensen helpen grip te krijgen op wat er rond het sterven gebeurt.’ ‘De theorie had ik al opgeschreven, ik wilde ook de gevoelsmatige kant belichten.’ Er rolde een serie aangrijpende en ontroerende verhalen uit zijn pen, gebaseerd op zijn eigen patiënten in hun laatste levensfase. De verhalen verschenen in het *Dagblad van het Noorden* en de *Leeuwarder Courant* en werden later, met nog weer nieuwe verhalen, samengebracht in de enthousiast ontvangen bundel *Slotcouplet*. In het boek, dat in 2018 uitkwam en toe is aan de twaalfde druk, hamert De Hosson op meer aandacht in het onderwijs voor de stervensfase. ‘In mijn eigen opleiding heb

ik dat echt gemist, vooral tijdens de specialisatie, maar ook in de basisopleiding.’

Behandelmodusreflex

De technische kant van de ziekte voerde de boventoon. ‘Dokters die ik tegenkwam bespraken de dood niet echt. Ik had ook moeite met hun behandelmodusreflex. Alles was gericht op behandel mogelijkheden, zonder te kijken naar wat die de patiënt op zouden leveren. Misschien drie maanden langer leven, maar wat offert iemand daarvoor op? Wat voor bijwerkingen krijgt hij? Wil hij in die kostbare laatste periode wel telkens naar het ziekenhuis? Mensen moeten daar in mijn ogen goed over nadenken.’

Patiënten zelf durfden hun eigen naderende einde ook amper aan te kaarten. ‘Na “Dokter, hoelang heb ik nog?” zijn het de eerste vragen die iemand heeft: Hoe ziet doodgaan er eigenlijk uit? Wat gebeurt er? Word ik benauwd? Op zulke belangrijke vragen moet geen taboe liggen.’

Sander de Hosson (Utrecht, 1977)

studeerde van 1995 tot 2003 geneeskunde aan de RUG en koos daarna voor de specialisatie longarts. Hij trok de aandacht met zijn aangrijpende krantencolumns over patiënten in de laatste levensfase. De verhalen werden gebundeld in *Slotcouplet* (2018) dat tot Beste Groninger Boek 2019 werd gekozen in de categorie non-fictie. Voor zijn inspanningen voor een waardig levenseinde ontving De Hosson de Global Lung Cancer Award van de Global Lung Cancer Coalition (GLCC), overkoepelend orgaan van patiëntenorganisaties wereldwijd. In 2019 kreeg hij ook de tweejaarlijkse Elisabeth Kübler-Ross-penning van de Vrijwilligers Palliatieve Terminale Zorg. Sander de Hosson woont in Groningen met partner en twee kinderen.

Professionele nabijheid

Zijn opleidingsjaren liggen alweer bijna tien jaar achter hem. Er is veel ten goede veranderd. ‘Er zijn meer richtlijnen. Nascholingen over palliatieve zorg zitten bomvol. We hebben het erover.’ Maar we zijn er nog niet, meent De Hosson. Als coördinator van de Groningse co-assistenten in zijn ziekenhuis, weet hij aardig hoe de huidige onderwijskeuken reilt en zeilt. ‘De emotionele kant van het vak mag best steviger nadruk krijgen. Waardes als compassie en empathie. En dat de dokter zelf ook een mens is.’ Lang geleden werd hem op het hart gedrukt om professionele afstand te houden van het verdriet dat hij als arts zou ontmoeten. De Hosson boog het om naar professionele nabijheid, daar kon hij beter mee uit de voeten. In *Slotcouplet* omschrijft hij die nabijheid fraai: ‘Een hand op de schouder, de logistiek net wat soepeler regelen, op tijd bellen. Bellen. Een kaartje met je mailadres “voor als er vragen zijn”. Het zijn juist deze details die voor een patiënt het wezenlijke verschil kunnen maken.’

Vijftig push-ups

Het lijden dat zich onder zijn neus afspeelt gaat hem niet in de kouwe kleren zitten, daar draait De Hosson niet omheen. Ik vraag wat hij doet om de zinnen te verzetten, als de witte

'Dokters die ik tegenkwam bespraken de dood niet echt'

jas aan de kapstok is gehangen. Sinds kort loopt hij elke ochtend hard, het is al haast een verslaving. En onder leiding van een personal trainer bootcamp de medicus vier keer per week. Hij is 25 kilo kwijtgeraakt door al dat sporten. 'Vroeger deed ik drie push-ups, dan was ik helemaal kapot. Vanavond doe ik er vijftig als opwarmertje. Nooit gedacht dat ik dat voor mekaar zou krijgen.'

Columns schrijft hij niet meer. Hoe vaak hij de vraag niet krijgt of er nog nieuwe verhalen in aantocht zijn. Maar nee. Het is genoeg geweest. 'Ik heb gedaan wat ik wilde doen, de palliatieve zorg op de kaart zetten. Dat was mijn doel en dat is me gelukt.' Het schrijverschap had een keerzijde: 'Mensen riefen: O, jij bent die bekende longarts. Dat wil ik helemaal niet. Ik wil gewoon mijn vak doen.' Het vak dat trouwens maar voor een klein deel uit dodelijke kankers en levensbedreigende COPD-gevallen bestaat. Dat wordt weleens vergeten. '95 procent van wat ik doe gaat over astma, longembolie of een longontsteking.'

Collectieve applaus

Dat de RUG in hem een vertegenwoordiger ziet van de hele zorg en hem in de zon zet als representant van het garnizoen Covid-19-bevechters, vindt de longarts maar zozo. Zoals gezegd: In Assen viel het met corona nogal mee. En niet de artsen, maar de verpleegkundigen verdienen in de pandemie de meeste credits in De Hossons ogen.

Terug naar de eerste week van de uitbraak in Nederland. 17 maart, acht uur 's avonds. De Hosson hoorde herrie, ging buiten kijken wat er aan de hand was en zag de burens klappen voor de zorg. 'Het personeel van het verpleeghuis aan de overkant stond op de stoep. Zij namen het applaus echt in ontvangst. Dat vond ik leuk.' Maar eerlijk is eerlijk, ook bij dat collectieve applaus had hij dubbele gevoelens. 'Het is hun werk hè? En als je deze mensen écht wilt eren, moet je ze meer geld geven. En betere arbeidsvoorwaarden. Dát verdienen ze.'

Slotcouplet – Ervaringen van een longarts

Sander de Hosson

WWW.ARBEIDERSPERS.NL

€ 12,99; E-book € 10,99

FOTO REYER BOXEM

OPGETEKEND DOOR MARJAN BROUWERS

Wat kunnen we leren van deze crisis?

Toen de vorige *Broerstraat 5* uitkwam, was de coronacrisis net uitgebroken en moesten we nog erg wennen aan de beperkingen van de lockdown. Wat lijkt dat nu alweer lang geleden. We zijn er inmiddels helemaal aan gewend: online vergaderen, anderhalve meter afstand houden, heel vaak handen wassen, mondkapje in het OV. Is dit het nieuwe normaal? Niemand die dat kan voorspellen.

We moeten sterker uit deze crisis zien te komen. Dat is echt iets voor onderzoekers, die altijd op zoek zijn naar innovatieve manieren om complexe problemen op te lossen. We weten nu ook dat we elkaar digitaal uitstekend kunnen vinden. Zo konden in juni studenten online in gesprek komen met alumni die in het buitenland werken. De belangstelling was zo groot dat we een wachtlijst moesten instellen. Dat initiatief gaan we zeker herhalen.

Ook de opening van het Academisch Jaar, op 31 augustus, is alleen online bij te wonen en longarts Sander de Hosson zullen we dan digitaal huldigen als Alumnus van het Jaar 2019. Een ander voorbeeld is de online bijeenkomst met Christiaan Triebert, onlangs winnaar van de Pulitzerprijs en onze Alumnus van het Jaar 2018. Hij zou in mei te gast zijn bij alumnikring 't Gooi. Toen dat niet kon hield hij een webinar, waarvoor het kringbestuur alle RUG-alumni uitnodigde. Het voordeel was dat veel meer alumni konden meedoen, zelfs buiten Nederland. Het echte 'connecten' betekent dat het niet uitmaakt waar je bent om verbinding te maken.

Desondanks vinden veel mensen het langzamerhand toch zwaar om elkaar alleen via een scherm te zien. Ook ik merk dat ik de fysieke ontmoetingen echt mis. Een gesprekje bij het koffieapparaat of een idee uitwisselen met een collega die je toevallig op de gang tegenkomt. Ik hoor dat ook van onze docenten, onderzoekers en studenten. Digitaal is functioneel, fysiek is sociaal. Op de lange duur kunnen we niet zonder dat sociale aspect. Gelukkig zijn de terrassen weer open en kunnen we in ieder geval weer samen iets drinken in de zon.

Ondertussen zijn we nog niet van het virus af. Wereldwijd zijn wetenschappers hard aan het werk om COVID-19 te bestrijden. Hopelijk kunnen we zo voorkomen dat een uitbraak van een volgend virus weer zo'n grote impact heeft op ons leven. Met het project 'Crowdfunding tegen Corona' willen de RUG, het UMCG, Lifelines en de Aletta Jacobs School of Public Health samen bijdragen aan het onderzoek naar het virus. Voor dit Groningse onderzoek is elke euro welkom. In deze *Broerstraat 5* en op www.rugsteunt.nl staat meer informatie over dit onderzoek, dat we via crowdfunding door het Ubbo Emmius Fonds willen financieren.

Voor de toekomst hoop ik dat we uitkomen op het beste van beide werelden: in ons onderwijs, maar zeker ook in de relatie met onze alumni. Want als we iets geleerd hebben van deze crisis, is het dat we wereldwijd met elkaar verbonden zijn. In goede en slechte tijden. Digitaal en fysiek.

Cisca Wijmenga, rector magnificus